

ДОСЛІДЖЕННЯ МЕТОДИКИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ДО ВИКЛАДАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З УРАХУВАННЯМ ПРОФЕСІЙНОЇ СПРЯМОВАННОСТІ

STUDY OF THE METHOD OF PEDAGOGICAL PREPARATION OF MASTERS TO THE TEACHING ACTIVITY WITH THE PROFESSIONAL INTEGRITY OF PROFESSIONAL INTEGRITY

УДК 448.56.87.045

Матвєєв В.В.

к.е.н., професор,
професор кафедри фінансів, обліку
і аудиту
Національний авіаційний університет

Гайдаржийська О.М.

к.е.н., доцент,
завідувач кафедри фінансів, обліку
і аудиту
Національний авіаційний університет

Лункіна І.Ю.

студентка
Національний авіаційний університет

У статті розглянуто роль та значення економічної освіти та сутність економічної поведінки. Досліджено методику викладання економічних дисциплін. Проаналізовано особливості викладання дисциплін з фінансів. Представлено зв'язок методики викладання фінансових дисциплін з іншими дисциплінами. Сформульовано пріоритетні напрями розвитку економічної науки і освіти. Запропоновано шляхи вдосконалення педагогічної підготовки магістрів до викладацької діяльності, враховуючи професійну спрямованість.

Ключові слова: економічна наука, економічна освіта, методика викладання економічних дисциплін, методика викладання дисциплін з фінансів.

В статье рассмотрена роль и значение экономического образования и сущность экономического поведения. Исследовано методику преподавания экономических дисциплин. Проанализированы особенности преподавания дисциплин по финансам. Представлены связи методики преподавания финансовых дисциплин с другими дисциплинами. Сформулированы приоритет-

ные направления развития экономической науки и образования. Предложены пути совершенствования педагогической подготовки магистров к преподавательской деятельности, учитывая профессиональную направленность.

Ключевые слова: экономическая наука, экономическое образование, методика преподавания экономических дисциплин, методика преподавания дисциплин по финансам.

The article considers the role and significance of economic education and the essence of economic behavior. The method of teaching economic disciplines is explored. The features of the teaching of disciplines in finance are analyzed. The connection of teaching methods of financial disciplines with other disciplines is presented. The priority directions of economic science and education development are formulated. The ways of perfection of pedagogical preparation of masters to teaching activity, taking into account professional orientation are offered.

Key words: economic science, economic education, methodology of teaching economic disciplines, methodology of teaching disciplines in finance.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку вищої школи спостерігається наявність цілої низки соціальних, психологічних і педагогічних проблем. Однією з таких проблем, що потребує комплексного дослідження, є вдосконалення педагогічної підготовки магістрів до викладацької діяльності, враховуючи професійну спрямованість.

Методика викладання дисциплін з фінансів набуває неабиякого значення. В практиці викладання фінансів найважливішим є не тільки розкрити зміст фінансових категорій, але і знайти ефективні форми набуття студентами знань, домогтись їх засвоєння на рівні мислення, вміння та мотивації.

Аналіз основних досліджень і публікацій Питанням методики викладання економічних дисциплін приділялася увага у працях вчених, таких як: Гарбера К., Грицуленко С., Мезеляєв В., Олійник Н., Потапова-Сінько Н., Рибальський В., Савельєв В., Юрченко В. Особливості психологічної та педагогічної підготовки викладачів, з метою формування та підвищення рівня їхнього професіоналізму, стали об'єктом вивчення у роботах: Куринського В., Лисянської Т., Скрипченко О., Штайнер Р. Звертається також увага на вивчення активних методик навчання, таких як ігрові форми проведення занять. Вивченням даних питань займалися: Виготський Л., Душина І., Леонтьєв О., Нагаєв В.,

Рубінштейн С. Проте, досліджень особливостей викладання саме фінансових дисциплін недостатньо задля забезпечення ефективного навчального процесу у вищих навчальних закладах.

Формування цілей статті. Сьогодні актуальним є удосконалення методики викладання у вищій школі, так як, процес реформування освіти є безперервним та постійним. Все більше уваги приділяється самостійній роботі студентів. Необхідність підвищення рівня освіти потребує розробки нових підходів до викладання економічних дисциплін, взагалі, та дисциплін з вивчення фінансів, зокрема.

Виклад основного матеріалу дослідження. Економічна освіта направлена на формування у майбутніх спеціалістів з економіки не лише знань, умінь, навичок, ділових та підприємницьких здібностей, а й економічної культури.

Економічна освіта сприяє розвитку економічного мислення на основі глибокого розуміння процесів у фінансовій сфері. У свою чергу, це дає можливість аналізувати фактори впливу на економічне життя та способи вирішення економічних завдань. Економічна освіта направлена на забезпечення ефективної економічної діяльності, вона є системою знань, необхідних для формування економічного мислення, мотивації, поведінки і культури. Важливим етапом формування знань

з економіки є вивчення економічної поведінки людей і факторів, що цю поведінку визначають.

Як відомо, поняття «економічна поведінка» складається з трьох основних елементів (рис. 1):

Мотивація, що спрямована на підвищення свого добробуту (підвищення кваліфікації);

Мислення, що віддзеркалює економічні зв'язки та відношення між суспільними, виробничими та особистісними суб'єктами;

Вчинки, що базуються, з одного боку, на національних традиціях, а, з іншого – на спеціальних знаннях та вміннях, які реалізуються в контактах між суб'єктами економічної діяльності [1].

Наступним етапом дослідження, вважаємо за потрібне охарактеризувати такі поняття як «методика» і «викладання».

Методика – це система засобів, своєрідне «ноу-хау», практика викладання [7]. Проте було б невірним розглядати методика викладання тільки як суму методів, прийомів чи організаційних заходів. Це наука, що має свою теорію, практику, методологію, тому підхід до неї має бути таким, як і до будь-якої науки. Методика розробляє, з одного боку, засоби, способи та організаційні форми навчально-виховального процесу, а, з іншого – нормативні вимоги до діяльності викладача. Звідси очевидним є висновок про багаторівневий характер методики:

1-й рівень – це наука, що підпорядковує собі весь педагогічний процес на основі діалектичної взаємодії та взаємопроникнення педагогіки (теорії освіти) і дидактики (теорії навчання);

2-й рівень – вчення (наукова дисципліна) про методи навчання і виховання, закономірності навчання;

3-й рівень – закріплена сума прийомів та організаційних заходів щодо вивчення конкретної навчальної дисципліни [5].

Викладання – процес передачі знань від однієї особи (викладач) до тієї, яка бажає вчитися (студент) [7].

Ефективність освітнього процесу багато в чому визначається методикою викладання. Широке застосування уніфікованих способів оволодіння студентами знаннями з економічних дисциплін, знижує роль викладача у процесі навчання. Між тим слід зазначити, що рівень підготовки й ефективність навчання знаходяться у прямій залежності від взаємодії між викладачем та студентом. У навчальному процесі обидві сторони відіграють важливу роль, при цьому кожна повинна мати творчий характер.

Часто при викладанні у вищих навчальних закладах зустрічається, так зване, трафаретне навчання, спрямоване на розв'язання студентами певного типу задач, кількість яких негативно впливає на розвиток економічного мислення. Таким чином, маємо можливість стверджувати, що про-

цес удосконалення методики викладання фінансових дисциплін повинен бути спрямований на вирішення зазначеної проблеми та направлений на збалансування власних розробок викладача та інструкцій з практичних рекомендацій щодо проведення навчання задля уникнення можливості перетворити навчання у розвагу.

Враховуючи кількість годин, передбачених для самостійної роботи студентів, необхідним є набуття ними навичок та вмінь, які дозволять розбиратися не лише у змодельованих, а й реальних економічних процесах. Суттєву роль у підготовці студентів виконує розвиток у них навиків самостійного пошуку при виконанні рефератів, курсових та інших дослідницьких робіт. Використання навчальної та допоміжної літератури може мати більший ефект, якщо, активно впроваджувати у навчальний процес Інтернет. У цьому випадку межі спілкування студентів з викладачем розширюються у просторі та часі [3].

Досліджуючи методика викладання фінансових дисциплін, можна стверджувати, що визначені проблеми виникають не з приводу змісту фінансових категорій, а із засвоєнням знань щодо цього змісту на рівні мислення та поведінки студента.

Література, що використовується при викладанні дисциплін з фінансів повинна описувати не лише фінансові поняття та закономірності, зорієнтовані на інформативне навчання, а й має містити сучасну психологічно-обґрунтовану логіку і методика викладання навчального матеріалу, побудовану на особливостях психології мислення, навчання, мотивації та розвитку творчої особистості того, хто навчається.

Викладач дисциплін з фінансів повинен бути викладачем нового типу. Слід зазначити, що добре пам'ятають студенти тільки тих викладачів, які мали свою нетрадиційну методика викладання і спілкування з ними. Існує багато вимог, які пред'являються до сучасного викладача: він не може не поважати тих, кого навчає та не мати почуття гумору; повинен вільно орієнтуватися в предметі, який викладає та володіти методикою викладання.

Методика викладання фінансових дисциплін є основою в циклі професійної підготовки магістра з фінансів і кредиту не лише до практичної діяльності у фінансовій сфері, а й – викладання в навчальних закладах різного типу. Матеріали курсу даватимуть відповідь, як саме, в який спосіб

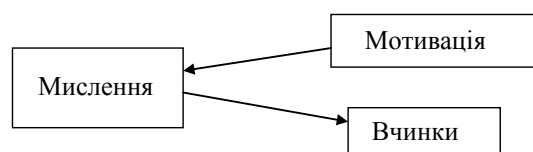


Рис. 1.

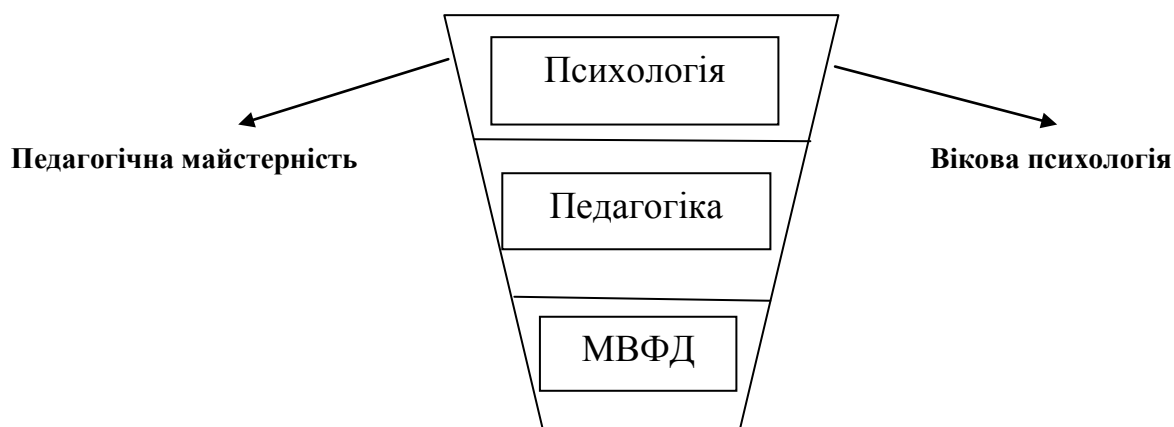


Рис. 2. Зв'язок методики викладання фінансових дисциплін з іншими дисциплінами

має діяти викладач, щоб основи знань з фінансів стали надбанням студентів. Складність полягає в тому, що викладач мусить не тільки забезпечити своєчасне засвоєння студентами матеріалів з певних програм навчання, а й сформулювати у них економічне мислення.

Вивчення методики викладання фінансових дисциплін ґрунтується на знаннях з фінансів, з одного боку, та основ педагогіки, психології, педагогічної майстерності й вікової психології – з іншого. Схематично це можна зобразити так (рис. 2).

Специфіка методики викладання фінансових дисциплін полягає в тому, щоб навчити студентів творчо та психологічно-виправдано використовувати різні методичні прийоми для засвоєння дисциплін з фінансів.

Поодинокі методики викладання окремих дисциплін з фінансів є ланками загальної системи економічної науки. Вони включають в себе та використовують основні принципи дидактики стосовно викладання конкретних дисциплін. Методика покликана забезпечити реалізацію принципів дидактики, а саме:

- зв'язок теорії з практикою;
- систематичність і послідовність у підготовці фахівців;
- свідомість, активність і самостійність студентів у навчанні;
- поєднання індивідуального пошуку знань з навчальною роботою у колективі;
- поєднання абстрактного мислення з наочністю у викладанні;
- міцність засвоєння знань;
- доступність наукових знань;
- єдність навчання і виховання у всіх формах навчального процесу [4].

На сучасному етапі розвитку економічної науки і освіти одним із методів, який досить активно застосовується у процесі вивчення фінансів, є рольові ігри. За даною методикою студенти займаються моделюванням задач для обробки представленої викладачем інформації, що вима-

гає швидкого та ефективного застосування фінансового аналізу з метою удосконалення навичок прийняття рішень. Розвиток даного методу передбачає взаємодію між групами студентів за допомогою відеозв'язку.

Також, ще одним, широко застосовуваним методом у вивченні фінансів є «перевернутий» підхід. Суть полягає в тому, що події, які традиційно відбувались в аудиторії, тепер можуть відбуватися за її межами, і навпаки.

Ще одним ефективним методом передачі понять з фінансів студентам вважається проведення експериментів та демонстрацій. Так, наприклад, пропонуючи студенту прослухати музичну композицію та оцінити задоволення отримане від цього, можна наочно продемонструвати дію закону спадаючої граничної корисності.

Завершальним етапом вивчення студентами методики викладання фінансових дисциплін повинна бути можливість випробовування них у якості викладача. Даний етап вимагає активізації інтерактивного обміну між викладачами та студентами. Викладач пропонує студентам збільшити свою роль у процесі викладання.

Висновки з проведеного дослідження. Узагальнюючи вищезазначене, можна стверджувати наступне:

- економічна освіта направлена на забезпечення ефективної економічної діяльності, вона є системою знань, необхідних для формування економічного мислення, мотивації, поведінки і культури;
- важливим етапом формування знань з економіки є вивчення економічної поведінки, яка складається з трьох основних елементів: мотивації, мислення, що безпосередньо направлено на віддзеркалення економічних зв'язків і взаємодії між суб'єктами економічної діяльності; вчинків, що формуються з урахуванням макро– та мікросередовища та реалізуються у взаємодії між суб'єктами господарювання;

– ефективність освітнього процесу визначається методикою викладання. Методика – це наука, що має свою теорію, практику, методологію, яка, формує засоби, способи та організаційні форми освітнього процесу, а, також, нормативні вимоги до діяльності науково-педагогічного працівника. Викладання – передача сформованих і кваліфікованих знань викладачем студентів;

– методика викладання фінансових дисциплін є основою в циклі професійної підготовки магістра з фінансів і кредиту не лише до практичної діяльності у фінансовій сфері, а й – викладання в навчальних закладах різного типу. Матеріали курсу даватимуть відповідь, як саме, в який спосіб має діяти викладач, щоб основи знань з фінансів стали надбанням студентів. Складність полягає в тому, що викладач мусить не тільки забезпечити своєчасне засвоєння студентами матеріалів з певних програм навчання, а й сформулювати у них економічне мислення. Вивчення методики викладання фінансових дисциплін ґрунтується на знаннях з фінансів, з одного боку, та основ педагогіки, психології, педагогічної майстерності й вікової психології – з іншого. Специфіка методики викладання фінансових дисциплін полягає в тому, щоб навчити студентів творчо та психологічно-виправдано використовувати різні методичні прийоми для засвоєння дисциплін з фінансів;

– процес удосконалення методики викладання дисциплін з фінансів повинен бути спрямований на вирішення проблеми трафаретного навчання, що спрямоване на розв'язання студентами певного типу задач, кількість яких негативно впливає на розвиток економічного мислення. Таким чином, маємо можливість стверджувати, що методика викладання дисциплін з фінансів повинна бути направлена на збалансування власних розробок викладача та інструкцій з практичних рекомендацій щодо проведення навчання задля уникнення можливості перетворити навчання у розвагу;

– викладач дисциплін з фінансів повинен бути викладачем нового типу. Слід зазначити, що добре пам'ятають студенти тільки тих викладачів, які мали свою нетрадиційну методику викладання і спілкування з ними. Існує багато вимог, які пред'являються до сучасного викладача: він не може не поважати тих, кого навчає та не мати почуття гумору; повинен вільно орієнтуватися в

предметі, який викладає та володіти методикою викладання.

Враховуючи вищесказане, маємо можливість зазначити, що вивчення методики педагогічної підготовки магістрів до викладацької діяльності, враховуючи професійну спрямованість є, не лише, необхідним, а і потребує подальших досліджень.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Дослідження психолого-педагогічних особливостей професійної діяльності: методичні рекомендації до самостійної праці студентів з дисципліни «Основи психології та педагогіки» / Автор-укл. В.А. Козаков. – К.: КДБУ, 2015. – 244 с.
2. Кожевников Н.В. Методика підготовки проведення занять у вищих навчальних закладах / Кожевников Н.В. – К., 2017. – 302 с
3. Концепція розвитку економічної освіти в Україні / Наказ Міністерства освіти і науки України від 13.04.2014 р. за № 303.
4. Корніяк О.М. Лабіринти розуміння / Корніяк О.М. – К.: Знання, 2012. – 365 с
5. Лагутін В.Д. Людина і економіка: Соціо-економіка: навч. посіб. [для вузів]. – К.: Просвіта, 2016. – 451 с.
6. Мороз О.Г. Педагогіка і психологія вищої школи: навч. посіб. / Мороз О.Г., Падалка О.С., Юрченко В.І. – К.: НПУ, 2013. – 267 с.
7. Олійник Н.М. Навчальний посібник зі спецкурсу «Тест як інструмент вимірювання рівнів знань та складності завдань у сучасній технології навчання» / Олійник Н.М. – Донецьк: ДонДУ, 2013. – 398 с.

REFERENCES:

1. Berezin A. E. (2009) Elevatsiya kontsentratsii triglitseridov v plazme krovi i kardiovaskulyarnyy risk [Triglycerides plasma level elevation and cardiovascular risk]. *UkrainianMedicalJournal*, vol. 3, no. 71, pp. 70-76.
2. Savchenko A. P., Cherkavskaya O. V., Rudenko B. A., Bolotov P. A. (2010) Anomalnaya anatomiya koronarnykh arteriy [Deviant anatomy of coronary arteries]. *Interventsionnaya kardiologiya. Koronarnaya angiografiya i stentirovanie [Interventional cardiology. Coronarography and stenting]*. Moscow: GEOTAR-Media, pp. 60-79.
3. Kotov A. S., Sidorovich V. I. (2013) Alkogol i epilepsiya [Alcohol and epilepsy]. *Proceedings of the Chelovek i lekarstvo: XX rossiyskiy natsionalnyy kongress (Russia, Moscow, April 15-19, 2013)* (eds. Bogatyrev V. V., Lisitsa L. I., Chernobaeva G. N.), Moscow: Chelovek i lekarstvo, pp. 145-156.

Matvieiev V.V.

PhD in Economics, Professor,
Professor of the Department of Finance, Accounting and Audit
National Aviation University

Gaydarzhinskaya O.M.

Ph.D. in Economics, Associate Professor,
Head of the Department of Finance, Accounting and Audit
National Aviation University

Lunkina I.Yu.

Student
National Aviation University

STUDY OF THE METHOD OF PEDAGOGICAL PREPARATION OF MASTERS TO THE TEACHING ACTIVITY WITH THE PROFESSIONAL INTEGRITY OF PROFESSIONAL INTEGRITY

At the present stage of development of high school there is a number of social, psychological and pedagogical problems. One of such problem that needs a comprehensive study is the improvement of teacher training for masters, taking into account the professional orientation. Today it is important to improve the teaching methodology in a higher school, as the process of reforming education is continuous and permanent. Economic education is aimed at ensuring effective economic activity, it is a system of knowledge necessary for the formation of economic thinking, motivation, behavior and culture. The need for higher education requires the development of new approaches to teaching economic disciplines, in general, and disciplines in the study of finance, in particular. The effectiveness of the educational process is determined by the teaching methodology. The methodology of teaching financial disciplines is the basis of a professional training course for a Master's degree in finance and credit, not only for practical activities in the financial sphere, but also – teaching in various types of educational institutions. Course materials will provide an answer how the teacher should act in a way that the fundamentals of finance knowledge become the property of students. The difficulty lies in the fact that the teacher must not only ensure the timely assimilation by students of materials from certain training programs, but also form economic thinking in them. The teacher of finance disciplines should be a new type of teacher respect those who are taught and should be free to navigate in the subject that teaches and possesses teaching methods. The study of the methodology of teaching financial disciplines is based on knowledge of finance, on the one hand, and the foundations of pedagogy, psychology, pedagogical skills and age psychology – on the other. The specifics of the methodology of teaching financial disciplines is to teach students creative and psychologically-justifiable use of various methodological techniques for the acquisition of disciplines in finance. The process of improving the methodology of teaching disciplines in finance should be aimed at solving the problem of screen printing, aimed at solving students of a certain type of tasks, the number of which adversely affects the development of economic thinking.

The methodology of teaching disciplines in finance should be aimed at balancing own development of the teacher and instructions on practical recommendations for conducting training. The study of the methodology of pedagogical preparation of masters for teaching, taking into account the professional orientation is, not only, necessary, but also requires further research.